

İsmail Yaşar Şâdî'nin Yayınlanmamış Şiirleri

Necmi Atik*

Öz

İbnülemin Mahmud Kemal, İsmail Yaşar Şâdi için; “Tahsili noksan ise de tabiatı müsait olduğundan “Gam seni terk eylemez sen eyle terk-i gam biraz” şarkısı gibi güzel manzumeler yazmıştır, Yahya Kemal’in şiirlerine tehziller ve hicviyeleriyle tanınır” demektedir. Bu ifadeler ışığında Yaşar Şadi’nin yazdığı birçok şiirinin bulunduğu kanaatine varılmaktadır. Nitekim tespitlerimize göre onun, İbnülemin’e gönderdiği üç şiiri dışında, *Beyânü'l-Hak* ve *Mahfil* dergilerinde de yayınlanmış şiirleri bulunmaktadır. Ayrıca Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır’ın metrukâtında da şiirleri yer almaktadır. Ahmed Süheyl Ünver’de bulunan bir mektubunda Yaşar Şâdi, Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır’ı her cuma günü ziyaret ettiğini ifade etmektedir. Onun bu ziyaretleri sırasında Elmalılı’ya yazdığı şiirlerden takdim ettiği anlaşılmaktadır. Elmalılı’nın da *Divançe*’sinde, “Yaşar Şadi Oğlumuz” başlığıyla ona atfettiği bir gazeli bulunmaktadır. Çalışmamızın konusu, Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır’ın metrukâtında tespit ettiğimiz Yaşar Şâdi’ye âit olan ve ilk defa yayınlanacak yedi şiiri üzerinedir ve çalışmamız İsmail Yaşar Şâdî’nin şiirleri üzerine yapılan ilk çalışmadır. Bu çalışmamız ile klasik Türk edebiyatı tarihine şairin 5 gazeli, 1 mersiyesi ve 1 koşmadan oluşan toplamda yedi şiiri daha kazandırılmış olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk Edebiyatı, İsmail Yaşar Şadi, Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, aruz, şiir, gazel.

* Dr., İslam Tarihi ve Sanatları Türk İslam Edebiyatı, İstanbul/Türkiye, necmiatik@hotmail.com, orcid.org/0000-0001-7370-8577.

Unpublished Poems of İsmail Yaşar şâdi

Abstract

İbnülemin Mahmud Kemal says about İsmail Yaşar şâdi: “Although his education was incomplete, he wrote beautiful poems such as the song “grief does not leave you, you should abandon grief a little”, and he is known for his compositions and satires on Yahya Kemal’s poems”. In the light of these statements, it is concluded that Yaşar şadi wrote many poems. As a matter of fact, according to our findings, apart from the three poems he sent to İbnülemin, he also had poems published in Beyânü’l-Hak and Mahfil magazines. In addition, his poems are also included in Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır’s collection. In a letter kept by Ahmed Süheyl Ünver, Yaşar şâdi states that he visited Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır every Friday. It is understood that he presented poems he wrote to Elmalılı during these visits. Elmalılı also has a ghazal in his Divançe, which he attributed to him with the title “Yaşar şadi Oğlumuz”. The subject of our study is on the seven poems of Yaşar şâdi, which we have identified in the manuscripts of Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır and which will be published for the first time, and our study is the first study on İsmail Yaşar şâdi’s poems. With this study, a total of seven more poems of the poet, consisting of 5 ghazals, 1 mersiyesi and 1 kosma, will be added to the history of classical Turkish literature.

Keywords: Classical Turkish Literature, İsmail Yaşar şadi, Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır, aruz, poetry, ghazel.

Giriş

XIX. yüzyılda dünya genelinde yaşanan sosyal ve siyasi hayattaki değişim ve gelişmelerden Osmanlı'da etkilenmiş, edebiyat ve şiirdeki yeni muhteva ile yeni biçimler de ortaya çıkmıştır. Klasik Türk edebiyatının, Batı edebiyatının yoğun baskısı altında kalması ile şairler Batı formlarını yazdıkları şiirlerde kullanmaya başlamışlardır. Söz konusu Batı tesirindeki Türk edebiyatı döneminde etkin olan Türkçülük-Milliyetçilik, Osmanlıcılık, İslamcılık, Adem-i Merkeziyetçilik gibi fikir hareketlerini şairler kimi zaman uzlaştırmaya çalışmış, kimi zamanda batılılaşma, medenîleşme ve modernleşme anlayışıyla yüzlerini tamamen Batıya dönmüşlerdir. II. Meşrutiyet döneminin (1908-1918) farklı bir fikir hareketi ise, İslam'ın değerlerini modern dünya ile uzlaştırmak, medenî anlayışı Batı taklitçiliğinden uzak İslâmî değerlerle kurmak ve savunmak üzerine olan İslamcılık hareketidir. Ayrıca Milli edebiyat arayışları da 1908-1923 yılları arasında kendini göstermektedir. Her türlü farklı fikri hareketin ve arayışların olduğu dönemde yaşayan İsmail Yaşar Şâdî, elimizde olan şiirleri üzerinden değerlendirildiğinde İslamcılık ve Millî edebiyat fikrî hareketinde yer alan şairlerdendir.

I. İsmail Yaşar Şâdî'nin Hayatı

İsmail Yaşar Şâdî'nin hayatı ile ilgili ulaşılabilecek birkaç paragrafta sınırlı kaynaklar dışında elde fazla bir bilgi bulunmamaktadır.¹ Kendisinin, İbnülemin'e verdiği terceme-i hâli² ve yine İbnülemin'in telif ettiği *Son Asır Türk Şairleri* eserindeki bilgiler en kapsamlı olanıdır.³ İsmail Yaşar Şâdî'nin hayatı ile alakalı kaynaklarda az da olsa farklı bilgilerin yer almaması İbnülemin'in, onun terceme-i hâlini de dercederek yazdığı notlarına müdahaleyi güçleştirmektedir. Bu sebepten dolayı İbnülemin'in notları herhangi bir müdahale yapılmadan orijinali ile iktibas edilmiştir. Onun İbnülemin'e gönderdiği terceme-i hâl içerisinde bulunan üç şiirini de kaydederek, şâirin yazdığı bütün şiirlerinin aynı çalışma içerisinde yer alması düşünülmüştür. İbnülemin, onunla alakalı "ŞADÎ" başlığı altında şu bilgilere yer vermektedir:

"İsmail Yaşar Şâdî [Bey], Atpazarı esnafından, Kayseri'nin Talas nahiyesi ahalisinden Ak Mehmed-Zâde [Efendi]'nin oğludur. 1888 [4 Eylül 1304]'de İstanbul'da doğdu. Fâtih İbtidâî ve Rüşdî mekteblerinde okuduktan sonra Mercân

1 *Tâhiru'l-Mevlevî*, hazırlayan Mehmet Atalay, Erzurum, Şair Anıtları, 2005, s. 27-28; *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, c. VIII, İstanbul, Dergâh Yayınları, 1998, s. 83.

2 İsmail Yaşar Şâdî, *Hutût-i Meşâhir*, Türk İslam Eserleri Müzesi, no. 2855, (İlk sayfada, sayfa numarası verilmemiş).

3 İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, c. 4, İstanbul, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1970, s. 1719-1722.

İdâdî Mektebine girdi. Şehâdetnâme aldı. Hukuk Mektebine kaydolundu. Bir sene kadar Rüsûmât Emâneti Muhâsebe Kalemine devâm etti. 1909'da müsabaka ile Şirket-i Hayriye idâresine kabûl edildi. Hukuk Mektebine devâmına şirketçe müsâade olunmadığından mektebi terk eyledi. Bilâhare enspektörlük başkâtibi⁴ oldu. Bir buçuk sene Ticâret-i Bahriye Kapudan Mektebinde ve üç ay İbtidâî Haric Medresesi'nde Türkçe okuttu. Yalnız bir gün hastalanarak 1923 [14 Zilkâde 1341] de vefat etti. Dâima ziyaretine şitâb ettiği damad Zülkifl [Paşa]nın delaletiyle Fâtih Türbesi haziresine defn olundu.

Cenazede üdebâdan, şuarâdan ve âşinâdan hayli cemâat vardı. Üsküdarlı Tal'at'ın söylediği manzûmenin târîh beyti:

*Gidüb bir kabrine yüz sür oku târihini Talat
Yaşar öldiyse Şâdî âlemin kalb-i metninde*

Bu da onun:

*“Olunca âzim-i gülşen-serâ-yı rahmet-i Yezdân
Eğerçi kabr-i pâki nurlarla doldu Sâdî'nin
Olursa çok mudur târîh-i gevher-bâri hüzn-engiz
Bu demde irtihali bais-i hüzn oldu Şâdî'nin”*

Arkadaşlarından Hammâmî-zâde İhsan'ın yazdığı târîhler:

*“Şâdî vü Nihâd ile Fuâd olmuş idik
Mânend-i dü beyt bir safâhânedey dayf
Bir mısra'ımız düşdü bugün âh İhsan
Nâ-şâd kodı gitti bizi Şâdî hayf”
“Fazilerden mücessem rûh idi bir rûh-i neş'eydi
Edeb menkûş olur dünyâda insâniyyetin yâdi
Bu târîh-i güherden çıkdı bir âvâze-i mâtem
Yaşar dillerde nâmi gitti hayfâ kalbden Şâdî”*

Bu eseri tertibe başladığım esnâda terceme-i hâllerini istediğim şâir ve nâzımlardan ilk getiren Yaşar Şâdî idi. Garibdir ki ilk giden de o oldu.

Vefatından üç buçuk ay evvel yazıp getirdiği terceme-i hâlde “Biri aruz diğeri hece veznindeki âsâra mahsûs olarak iki küt'a detfer-i eş'ârıyla hutût-i meşâhiri hâvi Mecmû'a-i Hatıratım vardır” diyor:

4 “Gerçi unvan böyledir emma hakikat başkadır
Varsa enspektör de kâtib hepsi yalnız kendidir”

Eş'arını arkadaşları toplayıp saklamak niyetinde idiler. Sonra ne yaptılar, bilmiyorum. Galibâ, yalnız niyetleriyle me'cûr olduğu münâsib gördüler. Her vakit amel kâbil olmaz, bazan da niyet, amel hükmüne geçer.

Mecmu'a-i Hatırâtım dediği mecmu'ayı Halîl Nihâd'ın ihtâriyle kardeşi ihdâ ettiğinden –müessislerinden bulunduğum- “Türk ve İslâm Âsârı Müzesi” kütübhânesine kondu.

Bu mecmu'a, 1897 [1315 H.]'de tertibine teşebbüs ettiğim “Hutût-ı Meşâhir” mecmu'asını taklîden vücûde getirilmek istenmiş ise de benim maksadım başka, onun emeli büsbütün başka idi. Ben –ileride yazdığı tasavvur ettiğim- eserlere derc etmek için –pek çoğu beni tanıyan- erbâb-ı ma'rifete yazı yazdırmıştım. O, arzu ettiği zevât ile münâsebet husulüne vesîle olmak için bu mecmuâyı tertib eylemişti.

Dâimâ ziyaretime gelirdi. Lâtife-âmiz sözler söyledim, zevk-yâb olurdu. Mecmu'anın taklîdinden bahs olundukça lâtifeten “Taklîd-i azğ keb-k-ı hırâmânı güldürür” mısramı okurdum, ma'nalı tebessüm ederdi.

“Şâir-i seyyâr” nâmıyla yâd ve şâd ettiğim Yaşar, uzun boylu, büyük vücudlu ve bir ayağı seker olduğu halde hafîfu'l-vücûd ve kâr ü bârı mefkûd âdemler gibi her semte seğirtir, cildi ve kâğıdı gayet adi olan defterine erbâb-ı kemâl ve ikbâl ile berâber –defter-i meziyette ismi olmayan- bir takım eşhâsa da yazı yazdırırdı.

Her istediği yere gidebilmek için pasaport hükmüne geçen o defter sâyesinde pek çok kimseyi tanımış ve kendini tanıtmıştı.

Tahsili noksan ise de tabiatı müsâid olduğundan “Gam seni terk eylemez sen eyle terk-i gam biraz” şarkısı gibi güzel manzûmeler yazmıştı.

Müstaid, mümtezic uslu, büyüklüğe ve büyüklerle ihtilâta âşuften dil gayr-i müteehhil idi. Bi'n-nisbe genç ve cismen sağlam iken vefatına teessüf etmiştik.

GAZEL

*Bir nüsha-i behâsın ey nûr-ı Zü'l-Celâlin
Kırpiklerin sutûrun, nergislerin meâlin*

*Zulmetle nûr durmaz bir yerde zannederler
Zülfünde gizlenirken rûy-i kamer-misâlin*

*Hüsnün hakikatinden elbet eder tecâhül
Me'nûs-i firkat olmuş dil-dâde-i hayâlin*

*Nûr-i cebinin öyle hatf-ı basar eder ki
Allah der görünce uşşâk-ı bî- mecâlin*

*Pâyâne irmemiştir hâlâ kemâl-i hüsnün
Ey mihr-i sermediyyet olmaz senin zevâlin*

*Mir 'âta aksedince hurşîde göz bakar mı
Üftâde-dil görür mü noksânını cemâlin*

*Bir lâhza ağlatırsın, bir lâhza güldürürsün
Mecliste mey misin sen olmaz mı itidâlin*

*Olsam seninle hem-dem ey âfitâb-ı aşkım
Kalmazdı farkı bence eyyâm ile leyâlin*

*Hâlince bir gazel yaz mîr-i Nazife arz et
Şâdî odur zamânda üstâdı ehl-i hâlin*

ŞARKI⁵

*Gam seni terk eylemez sen eyle terk-i gam biraz
Gel kapanma seyre çık güller açıldı geldi yaz
Sen açılmazsan açılmaz gönlümüz ey verd-i nâz
Gel kapanma seyre çık güller açıldı geldi yaz*

*Hüsn-i Yûsuflar şüküfte, cûylar ayn-i hayât
Bir mücessem şîr-i sevdâviyye dönmüş kâinât
Ey bahâr-ı bî-hazânın et bahara iltifat
Gel kapanma seyre çık güller açıldı geldi yaz*

LEVHA-İ TEESSÜR

*Sabah güneşi mi sevgili yüzün
Ağladır gönlümü kederli sözün
Vuslat gecesi mi o siyah gözün
Kalbinin kalbimle mâcerâsı var*

*Gözlerinden akan elemli yaşlar
Nazarların solgun, çatılmış kaşlar
Hayâtın zehrini rûhuma aşlar
Hüsnünün ne hazin temâşâsı var*

5 Şed araban makamında ağır aksak usulünde üstâd-ı musiki muallim Kâzım tarafından pek nefis surette bestelenmiştir.

*Daha dün cemâlin ne hande-verdi
Melekler neşvene gıpta ederdi
Ferahla açılmış gonce-i terdi
Hâlâ gözlerinde incilâsı var*

*Bugün neye tutmuş ey mâh-peyker
Gamzeler sevdâvî, dîdeler muğber
Âfâk-ı hüsnüni sehâb-ı keder
Sanırım kalbinin ibtilâsı var*

*Darılma sevdiğim fazla hoyrattın
Beni bir zamanlar hayli ağlattın
Nihâyet korktuğun belâya çattın
Âlemde her işin bir cezâsı var”⁶*

Kaynaklarda, tehziller ve hicivler de yazdığı ifade edilen İsmail Yaşar Şâdî'nin, Yahya Kemal'e de hicivler yazdığı bilinmektedir. Yahya Kemal kendisini hicveden ve eserlerini tehzil eden Abdülbaki Fevzi ile İsmail Yaşar Şâdî'ye şöyle bir hiciv kıtası yazmıştır:

*Bir zaman meyyâl idim hezl ü hicâ vâdîsine
Döndü ol vâdî bugün vâdîlerin âdîsine
Hezl-i Abdülbâkî-i Fevzî'ye terk ettim Kemal
Hicvi de hâyîde-gûyânın Yaşar Şâdî'sine⁷*

Ahmed Süheyl Ünver, İsmail Yaşar Şâdî ile alâkalı “Şâd Yaşasın” başlıklı yazısında onun, tam bir İstanbul efendisi, yani nazik, kibar, mütevâzi, ince ruhlu, terbiyeli, güler yüzlü, zarif bir şair olduğunu ve şarkılarının fasıl heyetinde çalındığını ifade etmektedir. Ünver, onun evlenmediğini, ona ağlayan bir yakını olmadığını da belirtmektedir. Ünver, Yaşar Şâdî'nin 1920 yılında *Hutût-i Meşâhir* adlı defterini kendisine yazması için verdiğini, kendisinin de o defterden ufak bir defter hazırladığını, Yaşar Şâdî'nin de bu deftere “bizim torun” dediğini ve kendisini buna teşvik ettiğini nakletmektedir.⁸

6 İbnülemin Mahmud Kemal İnal, c. 4, s. 1719-1722. (İbnülemin'in metni olduğu gibi verilmiş, “Levha-i Teessür” başlıklı nazımda sehven karışık verilmiş dizeler düzeltilmiştir.)

7 Beşir Ayvazoğlu, *Yahya Kemal (Ansiklopedik Biyografi)*, İstanbul, Korpus Yayıncılık, 2007, s. 189.

8 Türkiye Yazma Eserler Kurumu, Süleymaniye Kütüphanesi, Süheyl Ünver Defteri, no. 00252; Süleyman Berk, “Yaşar Şâdî Efendi'nin “Hutût-ı Meşâhir” İsimli Hatıra Defteri ve Muhteva-sı”, *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Dergisi*, sayı 5, Bahar 2015, s. 149-215.

İhsan Mahvî (ö.1936), *Mahfil* dergisinde İsmail Yaşar Şâdî'nin vefâtı dolayısıyla yazdığı “Bir Yâd-ı Hüzn” başlıklı yazısında onu, güzel ahlaklı, mütedeyyin, tatlı dilli, vicdan sahibi, kendisine hürmet edilen vakarlı bir genç olarak anlatmış ve vefâtına şu iki tarih kıtasını yazmıştır:

Şâd idi şâdi-i şâ'irle kulûb-i üdebâ
Rihleti oldu bugün hüzn-i 'azîm-i bâdî
Âb-ı dîdemle şu târîh-i tamâmı yazdım
Gitti gülzâr-ı mutarrâ-yı edibden Şâdî

Diğer

Melek-i haslet güzîde şâ'ir hoşgû idi efsûs
Civân-i merk etti gülzâr-ı edibde baht-i nâ şâdî
Mücevher düştü bir târîh yevm-i irtihâlinde
Kulûb-i 'ârifândan Şâdî gittiyse Yâşar Şâdî⁹

Tâhiru'l-Mevlevî (ö.1951) sahibi, müdürü ve yazarı olduğu *Mahfil Mecmuası*'nda, Yaşar Şâdî'nin bir günlük hastalığına müteakip 14 Zilkâde 1341/29 Haziran 1339 tarihinde cuma günü irtihal ettiğini, onun tarz-ı kadîm üzere orta dereceden şiiirler yazdığını ve bazı yazılarının *Mahfil*'de yayınlandığını bildirmektedir. Tâhiru'l-Mevlevî, İsmail Yaşar Şâdî'nin vefâtıyla alâkalı şu tarih kıtasını yazmıştır:

İntikâlin nâb-hengâm oldu pek Şâdî yazık
Rihletin şî'r u şebâba eyledi îrâs-i gam
İğtirâb-ı cismini mısırâ-'ı âtî gösterir
İsm-i i'zâzın Yaşar tarih de her rûz u dem 1341¹⁰

a. İsmail Yaşar Şâdî'nin Dergilerde Yayınlanmış Şiiirleri

İsmail Yaşar Şâdî'nin yazmış olduğu şiiirleri, sağlığında iken *Mahfil Mecmuası* ve *Beyânü'l-Hak Mecmuası*'nda yayınlanmakta olduğu görülmektedir. *Mahfil Mecmuası*'nda “Şemseddin Efendi'nin Târîh-i İrtihâli” başlıklı yazıları da bulunan¹¹ İsmail Yaşar Şâdî'nin, *Mahfil*'de tespit edebildiğimiz şiiirleri şöyledir:

9 İhsan Mahvî, “Bir Yâd-ı Hazîn”, *Mahfil Mecmu'a-i İslâmiyesi*, c. 4, Zilkâde 134, s. 31-32.

10 Tâhiru'l-Mevlevî, “Yaşar Şâdî Bey Merhûm”, *Mahfil Mecmu'a-i İslâmiyesi*, c. 4, Zilkâde 1341, s. 30-31.

11 Yaşar Şâdî, “Şemseddin Efendi'nin Târîh-i İrtihâli”, *Mahfil Mecmu'a-i İslâmiyesi*, c. 2, sayı 19, Cemaziyelûlâ 1340, s. 118-19; c. 2, sayı 20, Cemaziyelâhir 1340, s. 143-44.

Münâcât

- 1 Yâ Rabb bu gönül gün gelecek şâd olacak mı
Böyle gam u derd ile berbâd olacak mı
Bir ân olup âzâde-i feryâd olacak mı
'Aşkın bize sermâye-i irşâd olacak mı
- 2 Bir korkulu rü'yâ gibi geçmekte zamânım
Eyyâm-ı bahârımda zuhûr etti hazânım
Diğerlere bâdi-i sa'âdet mi figânım
Ben aglar isem gayrisi dil-şâd olacak mı
- 3 Şâyeste-i lütfun değilim gerçi ben ammâ
Afv et kerem et merhamet et kıl beni ihyâ
Bir kimseden ümîd-i devâ eylemem aslâ
Senden yıkılan gayriden âbâd olacak mı
- 4 Yâ Rabb Sana zinhar değil 'arz-ı şikâyet
Artık yetişir çektiğim ikdâr u felâket
Dünyada perişanlığım yoksa nihâyet
'Ukbâda gönül gussadan âzâd olacak mı
- 5 Şâd eylemez hâtırımı gonca vü sünbül
Elhân-ı tarb çehre-i ter nagme-i bülbül
Bir gün gelerek kasveti eyler mi tenezzül
Yâhud o da günden güne müzdâd olacak mı
- 6 Mahşer günü der'uhde edip hükm ü kazâyı
Sormakta iken ettiğim envâ-'i şekâyı
Lutf eyleyerek çektiğim âlâm ü cefâyı
Sorsan bile Sen kâbil-i ta'dâd olacak mı
1 Teşrîn-i Evvel 1329 Yaşar Şâdî¹²

Mersiye

Hüseyin Haşim'in Rûh-ı Nezîhine

- 1 Erkân-i dehre dur düşün intisâbdan
Lokman'da olsa kurtulamaz ızdırabdan

12 Yaşar Şâdî, "Münâcât", *Mahfil Mecmu'a-i İslâmiyesi*, c. 1, sayı 7, Cemaziyelülâ 1339, s. 126.

- 2 Ehl-i kemâli kâ'idedir istemez felek
Memnûn olur mu zâlim olanlar savâbdan
- 3 Câhil kabûl-i bahtla olmaz hâkim-i rey
Kâmil hücum-i fakrla düşmez nisâbdan
- 4 Mülhid teveccühât ile Mehdî olur mu hiç
Bir feyz alır mı çeşm-i 'alîl âfitâbdan
- 5 Âl-i Yezîd'i etti felek şâd ü kâm-kâr
Evlâd-ı Hâşim inler iken pîç ü tâbdan
- 6 Sen fâzıl-ı yegâne idin zû funûn idin
Ketm eyledin kemâlini fart-ı hicâbdan¹³
- 7 Halk-ı Hudâ pesend ki hayrân olur halk
Lezzet alırdı rûh sana inzicâbdan
- 8 Ey üç lisâna hâkim olan şâ'ir-i bülend
Dört günlük 'ömrün olmadı sâlim-i 'azâbdan
- 9 Devrân-ı hezâr derd ile nâlende eyledi
En sonra etti devr-i mekândan kitabdan
- 10 Kabrinde agladımdı şu 'ömr-i hazînine
Bir âh geldi köşeme zîr-i terâbdan
- 11 Sad hayf kimse kıymet-i vâlânı bilmedi
Kurtulmadın â mihr-i vefâ ihticâbdan
- 12 Çarhın şitâ zamânına kalmış güneş idin
Şemsin şitâda nuru görünmez sehâbdan
- 13 Etsin garîk-i nûr-i Hudâ rûh-i pâkini
Olsun yerin civârı risâlet-meâbdan
- 14 Rûhun büyüktü fart-ı tevâzu'du 'âdetin
Kaldım tevâzu'unda mechûli milletin
Yaşar Şâdi¹⁴

13 Merhûmun fezâil-i 'adîdesinden geçen nüshada bahsetmiştik. Muahharan aldığımız bir mektubda kendisinin yakın zamanlarda haıfz-ı Kur'ân'da muvaffak olduğu bildirilmiştir. Rahmetullâhi 'aleyh (Yaşar Şâdi'nin dipnotudur)

14 Yaşar Şâdi, "Mersiye", *Mahfil Mecmu'a-i İslâmiyesi*, c. 1, sayı 7, Cemaziyelülâ 1339, s. 127.

Gazel

- 1 Gönüm bilir ki gelmede 'aşkım belâ sana
Hâlâ belâ budur ki gönül mübtelâ sana
- 2 Lâyık mı iltifâtını benden esirgemek
Bilmez misin ki 'ömrümü ettim fedâ sana
- 3 Bigânelik ne rütbe ise sen de gönlüme
Ey bî-vefâ gönül o kadar âşinâ sana
- 4 Bak safha-i sereşkine kalb-i hazînimin
Her katre 'arz eder âcî bir mâcerâ sana
- 5 Düşmandan iştikâ olunur dost olanlar
Senden âbî emân ederim iştikâ sana
- 6 Şâdî bu bahr-ı hicirde sen nâ-Hudâ iken
Eylar yâri müyesser Hudâ sana
16 Teşrîn-i Evvel 1337 Yaşar Şâdî¹⁵

Na't-i Şerif

- 1 Ey mühr-i Hüdâ sâhib-i eynân-i risâlet
Ey şâh-i melek-i sîret dîvân-i risâlet
- 2 Ey şem-'i cihan-tâb-i şebistân-i evâdenî
Ey bülbül-i kudsî-i gülistân-i risâlet
- 3 Ey 'arşa varan dâire-i hükm ü nigâhî
Ey tahtına Sidre'de sultan-ı risâlet
- 4 Ey besmele-i defter-i hıkat dû cihânda
Zâtınla şeref bulmada bünyân-i risâlet
- 5 Sen olmasan ey zübde-i envâr-ı tecelli
Mücellâ bulamaz dehirde 'unvân-ı risâlet
- 6 Her mûy-i sırrın şehper-i tâvûs-i İlâhî
Her satr-ı hattın âyet-i Kur'ân-ı risâlet

15 Yaşar Şâdî, "Gazel", *Mahfil Mecmu'a-i İslâmiyesi*, c. 2, sayı 17, Rebiulevvel 1337, s. 87.

- 7 Kurbânı olan necl-i necîbiydi Halîl'in
Bak ümmetinin cümlesi kurbân-ı risâlet
- 8 Na'linine ziyet mi olur 'akd-i Süreyyâ
Sen şâha ki Cibrîl ola derbân-i risâlet
- 9 Firdevs-i bakâ minberidir Kubbe-i Hadrâ
Andan saçılır 'âleme ihsân-i risâlet
- 10 Şâdî bilirim gerçi günahkâr kulundur
Ammâ yine âfv et ki budur şân-i risâlet
12 Rebûlevvel 1340 Yaşar Şâdî¹⁶

İsmail Yaşar Şâdî'nin, *Beyânü'l-Hak Mecmuası*'nda da "Bir Tazarru'" başlıklı bir şiiri bulunmaktadır. Söz konusu şiir şöyledir:

Bir Tazarru'

- 1 Zâtına yoktur yüzüm celb etmeye ikrâmını
Bekledim şehru'l-harâmın eşref-i eyyâmını
Yevm-i mâtemdir bağışla bendenin âsânını
Çöz o şâhın kabri üzre rişte-i ikdâmını
Rûyuma ettim siper şâh-ı şehîdin nâmını
Yâ Rasûlallâh benden saklama in'âmını
- 2 Gerçi cürmüm hadd ü pâyândan füzûndur yâ Rasûlallâh
'Afv için vardır sebep şehru'l-harâm etti hulûl
Nâmına şehzâdenin bir bende eylerse duhûl
Şâhlar elbet eder artık mücâzâtan nükûl
Rûyuma ettim siper şâh-ı şehîdin nâmını
Yâ Rasûlallâh benden saklama in'âmını
- 3 Resm-i deyrin Arabdır etse bir seyyid vefât
Bendegâna sâhibu'l-mevtâ eder çok iltifât
'Aşr-ı mâtemdir efendim ettim ümîd-i necât
Ketm-i eltâf etme benden ey şerîf-i kâinât
Rûyuma ettim siper şâh-ı şehîdin nâmını
Yâ Rasûlallâh benden saklama in'âmını

16 Yaşar Şâdî, "Na't-i Şerîf", *Mahfil Mecmu'a-i İslâmiyesi*, c. 2, sayı 18, Rebûlâhir 1340, s. 103-104.

- 4 Eyledimse nefsi me mağlup olup cürm ü günâh
Mâni-‘i lutf u kerem mi bende ki rû-yi siyâh
Ebyaz u esved görünmez lutf ederken pâdişâh
El-amân sad el-amân dergâhını ettim penâh
Rûyuma ettim siper şâh-ı şehîdin nâmını
Yâ Rasûlallâh benden saklama in’âmını
- 5 Hüsn-i hâlim bâ’is-i ihsân olmaksâ murâd
Belki nâ-kâbil cihânda nice olmak ber-murâd
Lâyık taltife herkes lutf eder bi’l-ittihâd
Mu’terif bir mücrime lutf eyle ey ‘âlî nejâd
Rûyuma ettim siper şâh-ı şehîdin nâmını
Yâ Rasûlallâh benden saklama in’âmını
- 6 Girdenimde bir kefen yüzde nıkâb-ı ihticâc
Bârigâh-ı ‘afvına geldim dayandım pür-hicâb
Cân senin kurbân senin ey şâh-ı kudsî-meâb
Kemterin Şâdi’ye ister lutf et ister ‘azâb
Rûyuma ettim siper şâh-ı şehîdin nâmını
Yâ Rasûlallâh benden saklama in’âmını
Şirket-i Hayriye İnspektör Kâtibi Yaşar Şâdi¹⁷

İsmail Yaşar Şâdi 14 Zilkâde 1341/ 29 Haziran 1923 tarihinde cuma günü 35 yaşlarında vefat etmiş ve Fatih Camisi’nde kılınan cenaze namazından sonra aynı caminin Hazîresi’ne defnedilmiştir.¹⁸

II. İsmail Yaşar Şâdi'nin Yayınlanmamış Şiirleri

İsmail Yaşar Şâdi'nin *Hutût-i Meşâhir* adlı mecmuasında döneminin kültür, sanat ve edebiyatında söz sahibi önemli isimlerin kendi el yazıları ile şiirlerinin, hüsn-i hat yazılarının, resimlerinin, tezhip çalışmalarının bulunması kendileriyle sık sık görüştüğü meclislerine katıldığı ve onlardan istifade ettiği kanaatini oluşturmaktadır.¹⁹ İbnülemin’e verdiği terceme-i hâlinde husûsî sûrette Arabî ve Farişî edebiyat dersleri aldığı ve bu konuda araştırmalar yaptığını ifade

17 Yaşar Şâdi, “Bir Tazarru”, *Beyânü'l-Hak*, c. 4, sayı 95, 29 Muharrem 1329, s. 1786.

18 Ahmed Süheyl Ünver, Yaşar Şâdi ile alakalı yazdığı “Şâd Yaşasın” başlıklı yazısında onun 32 yaşlarında vefat ettiğini bildirmektedir. (Türkiye Yazma Eserler Kurumu, Süleymaniye Kütüphanesi, Süheyl Ünver Defteri, no. 00252.)

19 İsmail Yaşar Şâdi, *Hutût-i Meşâhir*, haz. Süleyman Berk, İstanbul, Ketebe Yayınları, 2021, s. 736.

etmektedir. Onun kayıp olan iki şiir defterinde Arapça ve Farsça şiirlerinin de olma ihtimali yüksektir. Tespit ettiğimiz şiirlerin yazılış tarihlerine göre en erken olanı şairin 27 yaşlarında olduğu ve 1334/1915 yılında yazdığı “Tahmîs-i Gazeli Cenâb-ı Fuzûlî” başlıklı tahmis şiiridir. Tarih sıralamasına göre son şiiri 1340/1921 tarihli ve vefatından iki yıl önce yazdığı “Mersiye-i Şehîd-i Kerbelâ radiyallâhu ‘anh” başlıklı mersiyesidir.

İsmail Yaşar Şâdî'nin tespit ettiğimiz yayınlanmayan şiirleri 5 gazel, 1 mersiye ve 1 koşmadan ibarettir. O şiirlerini kendi el yazısı ile muhtelif ebatlardaki çizgisiz kağıtlara rika hat yazısı formunda, okunaklı bir şekilde kendi el yazısı ile mavi karbon kopyalı yazmış kopyalarını Elmalılı'ya vermiştir. Her şiirin altında şiirlerin yazılma tarihleri rûmi takvime göre tarihlenmiş, Mersiye ise 10 Muharremü'l-harâm 1340 şeklinde hicrî takvim olarak verilmiştir. Bihî (Bismillâhirrahmânirrahîm) ile başlanılan şiirlere “Gazel” genel başlığı altında, alt başlık olan ve Tanzimat sonrası gelenek hâline gelen “Üstâd-ı fezâil-pervin”, “Nedîm'in rûh-i şuhuna”, “Tahmîs-i Gazel-i Nedîm”, “Girye-i ‘Aşk”, “Tahmîs-i Gazel-i Cenâb-ı Fuzûlî” ve “Mersiye-i Şehîd-i Kerbelâ radiyallâhu ‘anh” açıklamaları yazılmıştır.

a. Şiirlerin Şekil ve Vezin Özellikleri

Bilindiği üzere divan oluşturmak üzere yazılan gazeller son harflerine göre tertip edilirler ve şairlerde her harfe bir tane dahi olsa bir gazel yazarak harfleri tamamlamak isterler. İsmail Yaşar Şadi'nin biri manzum biri hece vezninde yazılan şiir defterlerinin olması, şairin divançe oluşturacak nitelikte şiirlerinin olduğu kanaatini oluşturmaktadır. Onun yazdığı gazeller 4 farklı revî kafiyeli harfle yazılmış olup, harf sırasına göre şöyledir: ل (lam) harfinden 1, م (mim) harfinden iki, ر (Ra) harfinden 1 ve ع (Ye) harfinden de 1 gazel. Gazeller dışında 1 muhammes mersiye ve 1 koşma bulunmaktadır. İsmail Yaşar Şâdî gazellerin hepsinde “Şâdî” mahlasını kullanmıştır ve yazılış tarihlerini gün, ay ve yıl olarak tam vermiştir.

İsmail Yaşar Şâdî'nin 1332/1913 – 1337/1918 yılları arasında yazdığı gazellerin tahmisler hariç birlikte toplam beyit sayısı 48'dir. Söz konusu gazellerin biri 6, biri 8 ve biri 9 beyitlidir. Tahmis olan iki gazelin biri Fuzûlî'nin gazeline, diğeri Nedîm'in gazelinesidir. Fuzûlî'nin gazelinin aslı dokuz beyit iken yapılan tahmiste yedinci beyit olmadığı için İsmail Yaşar Şâdî'nin tahmisi bir tahmis noksan ile sekiz beyitlidir. Nedîm'in gazelinin aslı yedi beyit iken yapılan tahminin müzeyyel gazelle sekiz beyit olduğu görülmektedir. Gazelin fazla olan sekizinci tahmisi Nedîm'e övgü için yazılmıştır ve şöyledir:

Feyz-i la'linden alır sâgır-ı neşât câvidân
 Âb-ı rûyun bâde-yi sermâyei alır cân
 Öyle olmuş ki fakat destinden 'âlem şekve-hân
 Ben dedikçe böyle kim kıldı Nedîm nâtüvân
 Gösterir engüşt ile meclisteki mînâ seni

İsmail Yaşar Şâdî'nin muhammes mersiyesi Muharrem ayının onuncu günü Kerbelâ'da şehid düşen Hz. Hüseyin'in (r.a.) faziletlerini, yiğitliğini ve cesaretini konu aldığı gibi, ona haksızlık edip canına kıyan anlayışsız zalimleri de anlatmaktadır. Klasik Türk edebiyatı nazım şekillerinden olan ve 4 ile 8 bent arasında yazılan muhammesleri şairin 12 bentle yazması, mersiye'nin onuncu beytin ikinci mısrasında dile getirdiği "isnâ aşere" yani on iki imam'a nispet ettiği izlenimini vermektedir. Şair, "Şâdî" mahlasını son bentin ilk mısrasında kullanmış, mersiye'yi de Kerbelâ faciasının (10 Muharrem 680) 660. yıldönümü olan 10 Muharrem 1340/13 Eylül 1921 tarihine tevâfuk ettirmiştir.

İlk örnekleri Kaşgarlı Mahmud'un *Divânü Lügati't-Türk* adlı eserinde görülen âşık edebiyatının "dedim-dedi" türü şiirleri, halk şiirinde saygın olarak kullanılan bir biçim olup koşma ve semâilerdeki âşık ve sevgilinin karşılıklı söyleşmeleridir. İsmail Yaşar Şâdî'nin 6+5'lik hece vezniyle yazdığı "dedim-dedi" türü koşma dokuz kıtadan oluşmaktadır. Şair "Şâdî" mahlasını son kıtanın ilk mısrasında kullanmıştır.

Şairlerin redif kullanımı şiire ahenk kattığı gibi, şiirlerde farklı rediflere yer verilmesi şairin maharetini göstermektedir. İsmail Yaşar Şâdî şiirlerini redifli yazmış, rediflerini bazı şiirlerinde ek, bazı şiirlerinde ise hem ek hem sözcüklerden oluşturmuştur.

İsmail Yaşar Şâdî, aruz ölçüsü ile yazdığı şiirlerinde, aruz şairlerinin de en çok kullandığı iki aruz kalıbını kullanmıştır. 3., 5. gazel ve muhammes mersiye, mef'ûlü / fâ'ilâtü / mefâ'ilü / fâ'ilün kalıbı ile, 1., 2. ve 4. gazel ise fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün kalıbı ile yazılmıştır.

b. Şiirlerin Dil ve Üslûp Özellikleri

İsmail Yaşar Şâdî'nin bildiğimiz şiirlerinin çoğu aruz vezninde olduğundan kullandığı kelimeler "İsân-i Osmânî" muhteviyatındandır. Tahmis edilen gazelin birkaç asır evvel yaşamış bir şaire ait olması durumunda tahmis yapan şairin gazelin karakteri kadar, yazıldığı asrın karakterini de kavrayıp aksettirmesi gerekmektedir. İsmail Yaşar Şâdî'nin, Nedim ve Fuzûlî'nin gazellerine yaptığı tahmislerde o dönemlere ait Arapça ve Farsça kelime ve terkipleri, geleneğe

hâkim olarak ustaca kullandığı görülmektedir. Diğer gazellerinde duru, çetrefilsiz ve akıcı bir dil kullandığı söylenebilir.

İsmail Yaşar Şâdî'nin gazelleri konuları açısından sevgilinin övgü dolu tasvirinin yapıldığı, sevgiliye duyulan aşkın tesiriyle ortaya çıkan duyguların işlendiği âşikâne gazellerdir. Halk edebiyatında karşılığı ağıt olan mersiye'nin terki-i bent biçimiyle yazılması gelenek hâline gelmiştir. Şairin, Hz. Hüseyin'in (r.a.) Kerbelâ'da şehid edilmesine terki-i bent biçimiyle yazdığı mersiyesi dili, üslûbu ve ifâde gücü bakımından başarılıdır. Yine şairin, âşik edebiyatı tarzı olan 6+5 hece vezinli koşması sâde ve anlaşılır bir dil, lirik bir konu ile kaleme alınmıştır.

III. İsmail Yaşar Şâdî'nin Yayınlanmamış Şiirlerinin Metni

İsmail Yaşar Şâdî'nin tahmislerle birlikte 5 gazel, 1 muhammes mersiye ve 1 koşma ile 7 nazımdan oluşan şiirleri, Gazeller, Mersiye ve Koşma başlığı altında verilmiş, şiirlerdeki sıralama yazıldığı tarih sırasına göre yapılmıştır. Şairin, Nedim ve Fuzûlî'nin gazellerine yazdığı tahmislerden önce, Nedim ve Fuzûlî'nin gazellerinin matla' beyitlerine yer verilmiştir.

a. Gazeller

Gazel -1

Fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün
 Ey kemân-ebürü şehîd-i nâvek-i müjgânunam
 Bulmuşam feyz-i nazar senden senin kurbânunam

Tahmîs-i Gazel-i Cenâb-ı Fuzûlî

- 1 Vakf-ı cân ettim sana meftûn-i hüsn ü ânunam
 Çok zamandır müstezıll-i sâye-i ihsânunam
 Sanma nâ-bercâ tezallüm-girde-i çüşmânunam
 Ey kemân-ebürü şehîd-i nâvek-i müjgânunam
 Bulmuşam feyz-i nazar senden senin kurbânunam
- 2 Ârızanken dâr eden boynumda devrân riştesin
 Kesmedin mikrâs-ı vaslınla şu hicrân riştesin
 Küfr-i zülfün kesse de ey mâh îmân riştesin
 Kâkülün târına peyvend etmişem cân riştesin
 Başın için bir terahhum kıl ki ser-gerdânunam
- 3 Gerçe midir bahş-ı evzâk eyleyen gam-pervere
 Neşvesi tercîh olunmaz câm-i la'l-i dilbere

- İltizâm-ı menâre hâcet nedir nâ-hak yere
N'ola kılsam terk-i mey minnet kılıp zâhidlere
N'eylerem mey neş'esin ben kim senin hayrânunam
- 4 Derd-i zülfün şerha açtı sîne-i sûzânıma
Halka-i zincîr taktı gerden-i hüsrânıma
Kays ben bin recâ ettikçe Leylâ şânıma
Şâne-veş yüz nâvek-i gam sancılıptur cânıma
Tâ esîr-i halka-i zincîr müşg-efşânunam
- 5 Gözlerin derdiyle göz göz olsa da kalb-i garîb
Mahz-ı ömr-i sermedîdir zahm-ı sevda-yı habîb
Anlamış bîmâr-ı 'aşka iltiyâm olmaz nasîb
El çeküp kat-ı nazar kılmış 'ilâcımdan tabîb
Bildi gûyâ kim harâb-ı nergîs-i fettânunam
- 6 Hâki-pâya yüz sürüp her lahza ta'zîm eyleyem
Başımı bir emrine minnetle takdîm eyleyem
Huccet-i rukyeti hûnumla tahtîm eyleyem
Câna meylün var ise hükm eyle teslîm eyleyem
Pâdişâhum ben senin bir bende-i fermânunam
- 7 Etmedin sükkânını bir kerre hurrem ey felek
İstişkâ eyler elinden halk-ı 'âlem ey felek
Eyledin çeşmânımı her lahza pür-nem ey felek
Kan edüp bagrum işüm âh etme her dem ey felek
Hürmetim tut bir iki dem kim senin mihmânunam
- 8 Sûziş-i firkatle müzdâd ettin âh u şüyûni
Her gören bir dûzah-ı seyyâr zan eyler seni
Vakf-i sevda eyledin Şâdî gibi cân u teni
Ey Fuzûlî âteş-i âhınla yandurdun beni
Gâliba sandun ki şem-'i külbe-i ahzânunam
5 Nisan 1334 Yaşar Şâdî

Gazel -2

Fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün

- 1 Ben hayatımdan hayatım ahterimden şerm-sâr
Baht benden ben de baht-i bed-terimden şerm-sâr

- 2 Deyre gitme hüsn-i i' câzınla ey tersâ-nigâh
Olmasın tasvîr-i 'Îsâ dilberimden şerm-sâr
- 3 Tâc-ı devlettir senin 'aşkın ser-i şûrîde meh
Rûh-i dârâ olsa çok mu âferimden şerm-sâr
- 4 Bir tecellî et semâ-yı bahtıma ey mâhû
'Âlem olsun necm-i baht-ı yâverimden şerm-sâr
- 5 Va'd-i müstakbelle te'mîn eyledin ikbâlîmi
Oldu mâzî hâl-i şükrân âverimden şerm-sâr
- 6 Mihr-i vechin lem'a-pâş-i lutf olunca rûyuma
Mâhiler olmakta nûr-i peykerimben şerm-sâr
- 7 Ben cemâl-i hakkı her vâdîde seyr etmekteyim
Vâdî-i ey-men-i nigâh per ferimden şerm-sâr
- 8 Leblerinle içti Şâdî bâde-i câvîd-i 'aşk
Baht-cem olsun 'uluvv-i sâgırımdan şerm-sâr
20 Mart 1336 Yaşar Şâdî

Gazel -3

Nedîm'im rûh-i şûhuna

Mef'ûlü / fâ'ilâtü / mefâ'ilü / fâ'ilün

- 1 Cürm-i kamerde nokta-i pinhânsın ey gönül
Bir katrenin içindeki 'ummânsın ey gönül
- 2 Hüsn-i nigârî şöhre-i dehr etti zemzemen
Sen 'andelib-i gülşen-i 'irfânsın gönül
- 3 Mânend-yâr-ı 'âcizedir hep tahakkümün
Cânâna bendesin bana sultansın ey gönül
- 4 İdbârı var mı âhla ikbâle kalb eden
Gam çek de âh çekme adüvv yansın ey gönül
- 5 Hem terk-i 'aşka ahd-i kenân hem esîr-i nâz
Fikrinde sen de ben gibi hayransın gönül
- 6 Müsmir olur mu etme bey'at-i cünûd-i baht
Farz et ki taht-ı Mısır'a bugün hânsın ey gönül

- 7 Kitmân-i râz fart-ı niyâz oldu 'âdetin
Dergâh-i 'aşka kul olacak cânsın ey gönül
- 8 Cânanla seyr-i gülşen eden ehl-i dil gibi
Zevk-i 'âlemde dâver-i devrânsın ey gönül
- 9 Nâz eylesem niyâz ediyorsun niyâza nâz
Şâdi'ye sen de bir bet-i fettânsın ey gönül
12 Şubat 1337 Yaşar Şâdi

Gazel -4

Fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün
Mest-i nâzım kim büyüdü böyle bî-pervâ seni
Kim yetiştirdi bu gûne servden bâlâ seni

Tahmîs-i Gazel-i Nedîm

- 1 Hayli demdir görmemiştim ey melek-sîmâ seni
Ben sanırdım nahl-i nev-peydâ gibi hâlâ seni
Hangi kudret etti böyle âsumân-peymâ seni
Mest-i nâzım kim büyüttü böyle bî-pervâ seni
Kim yetiştirdi bu gûne servden bâlâ seni
- 2 Derc-i yâkût-i mu'anber dehân-i pür fennin
Mâderin gül vâliden sünbül müdür bilmem senin
Sitre-i beytü'l-garâm olsa revâ pirâhenin
Bûydan hoş renkten pâkizedir nâzik tenin
Beslemiş koynunda gûyâ kim gül-i ra'nâ seni
- 3 Revnak hüsnün mesîhâ-demleri bîmâr eder
Nûr-i memdûd-i nigâhın âfitâbı târ eder
Öyle nâzik ki vücûdun pirhen-i bîzâr eder
Güllü dîbâ giydin ammâ korkarım âzâr eder
Nâzenînim sâye-i hâr-ı gül-i dîbâ seni
- 4 Rahların verd-i melâhat leblerin 'ayn-i bihâ
Mâ-i tesnîm-i dehânın bâde-i râhat-fezâ
Vakfegîr hayretim yok ihtiyârım bî-riyâ
Bir elinde gül bir elde câm geldin sâkıyâ
Hangisin alsam gülü yâhud ki câmı yâ seni

- 5 Kâmet-i bâlâ-terin aşub bahş-i kâinât
Tal'at-i husrev-i pesnen gıpta-i her zî hayat
Dest hafî etmiş nevâziş gâliba ey meh-sıfât
Sandım olmuş ceste bir fevvâre-i âb-ı hayat
Böyle gösterdi bana ol kadd-i müstesnâ seni
- 6 Eylemezken cânımı ben senden ey bî-gam derîg
Firkatinle girye-nâk ettin beni her dem derîg
Pâk ederken sadrımı seylâye-i dîdem derîg
Sâf iken âyime-i endâmdan sînem derîg
Almadım bir kerecik âgûşa ser-tâ-pâ seni
- 7 Feyz-i la'linden alır sâgır-ı neşât câvidân
Âb-ı rûyun bâde-yi sermâyei alır cân
Öyle olmuş ki fakat destinden 'âlem şekve-hân
Ben dedikçe böyle kim kıldı Nedîm nâtüvân
Gösterir engüşt ile meclisteki mînâ seni
- 8 Sen şeh-i mülk-i sühansın ey Nedîm-i zî kemâl
Feyz nigâhından alır şehbâz-i tab'im per u bâl
Oldu ilhâmınla Şâdî evvel kadr-rengin mekâl
İnsicâm-ı şî'rimi gûş eyleyen her ehl-i hâl
Zann eder kabrinde intâk eylemiş Mevlâ seni
5 Nisan 1337 Yaşar Şâdi

Gazel -5

Üstâd-ı Fezâil-pervin Hamdi Efendi Hazretleri'ne

Mef'ûlü / fâ'ilâtü / mefâ'ilü / fâ'ilün

- 1 'Aşkımda gâye-i heves-i vuslat istemem
Mescidde 'akd-i encümen-i 'işret istemem
- 2 Tevlîd eden sukûtu belâ-yı mes'ûddur
Yetmez mi derd-i 'aşk bana devlet istmemem
- 3 Bahş ettiğin tecârübü al ver ferâgımı
Ey dehr-i dîn ben sana da minnet istemem
- 4 'Aşkî hevâ-yı bister ile bir tutar zaman
Maklûb-i reng-i zillet olan lezzet istemem

- 5 Hâkim odur ki olmaya mahkûm-i mâsivâ
Nefs ü garâm esîrine hürriyet istemem
- 6 Şâdi şihâb kevkeb-i bahtın sukûtudur
Manzûr-i çeşm-i 'âlem olan izzet istemem
21 Temmuz 1337 Yaşar Şâdi

b. Mersiye (Muhammes)

Mersiye-i Şehîd-i Kerbelâ radiyallâhu anhü

Mef'ûlü / fâ'ilâtü / mefâ'ilü / fâ'ilün

- 1 Ey mazhar-ı fuyûz-i Cenâb-i Hudâ Huseyn
Ey nûr-i 'ayni hâce-i herd ü serâ Huseyn
Ey vâris-i mücâhede-i Murtazâ Huseyn
Ey dürr-i nâb-i Hazret-i fahru'n-nisâ Huseyn
Ey mâh-i enver-i hüsn-i müctebâ Huseyn
- 2 İdrâk edip felek yine mâh-ı Muharremi
Her yer harîm-i sîne gibi oldu mâtemi
Duysun semâda Rûhu'l-Emîn âh u nâlemi
Ey enbiyâ şehinşehin necl-i ekremi
Ey şehriyâr-i milket-i âl-i velâ Huseyn
- 3 Ey nûr-i vechi âyine-i şemsi ve'd-duhâ
Ey tâbdâr-ı nâsiyesi kâşifü'd-dücâ
Ey der ü nâz-ı gülşen-i kudsi-i hel etâ
Ey şâhbâz-ı emced-i sultân-ı lâ-fetâ
Ey kalb-i pâki mühbit-ı nûru'l-hüdâ Huseyn
- 4 Sıgmaz fezâ-yı akla uluvv-i fazîletin
İnletti arş-ı a'zamı sıyt-i celâletin
Magbût-ı enbiyâ-yı kirâm oldu fitratın
Ey bin mâh-ı peykeri şems-i risâletin
Ey serfirâz-ı kâfile-i asfiyâ Huseyn
- 5 Erbâb-ı dîne şeyn olan eşrâr-ı bî-hayâ
Etmiş vücûd-i akdesini mahve ictirâ
Çeşm-i felek bu türlü sitem görmemiş daha
Sübhân-i Hâlık-i halkı'l-arz-ı ve's-semâ
Arz u semâya ey yüzü mahz-ı atâ Huseyn

- 6 Binlerce ceş-i zulm tutup şâhrâhını
Etmiş ihâta bir avuç İslâm penâhını
Men' eylemiş sudan o melâik sipâhını
Etmiş şehîd bendesini pâdişâhını
Ey gamkisâr-ı keşmekeş-i ibtilâ Huseyn
- 7 Nisyân edip meveddet-i kurbâyı zâlimân
Dünya yolunda eylediler mahv-i handân
Taktîs-i sabr-ı âl-i Nebî etti âsumân
Bin dert çekti olmadı bir kerre şekvehân
Ey nev-nihâl-i pâdişah-i enbiyâ Huseyn
- 8 Teklîf-i bey'at eyledi binlerce nâygâr
Red eyledin göğüs geredin etmedin firâr
Başında 'imâme-i Nebevî elde Zülfikâr
Cânım fedâ şecâ'atına ey Aliy-yi vakâr
Ey şehsuvâr-ı ma'reke-i Kerbelâ Huseyn
- 9 Ta'zîm-i emr edince Hudâ hem-nişîne
Taktîs az değil mi rasûlün karînine
Hürmet bu mu hafîdîne âl-i güzînine
Kâfırde hürmet etmede erkân-ı dînine
Ey şehzâde-i esed-i Kerbelâ Huseyn
- 10 Yâ Rabb! Nedir bu cilve ki bulmuştu hâkidân
İsnâ 'aşere eimme-i dîninle ferr u şân
Olmuş kimi şehîd-i vegâ ziyet-i sinân
Etmiş kimi semûm felâketinle terk-i cân
Ey nesl-i pâkî sâbir-i derd ü belâ Huseyn
- 11 Âyetle kadri ref'olunan zümre-i tahûr
Hâşâ olur mu tâbi' eşrâr-ı bî-şu'ûr
Revbâhâ inkıyâd edemez hüner-ber fahûr
Der dinle aglayan kavli kim senden etme dûr
Ey âşık-ı felekzedeye mültecâ Huseyn
- 12 Şâdî gönülde nâd-i Alî sırr-ı müncelî
Olmaz mı fart-ı nisbetime hüccet-i celî
Pertev saçar hayâlime vech-i mübeccelî
Zikrim cihanda şâm u seher lafz-ı yâ Alî

Derd-i zebân nûha kerem oldu yâ Huseyn
10 Muharramü'l-harem 1340 Yaşar Şâdî

c. Koşma

Girye-i Aşk

6+5 Hece vezni

- 1 Bir bıçkın güzele gönül dolandı
Beni esir etti külhancasına
Gözüm ilişince fikrim bulandı
Beldeki bıçakla tabancasına
- 2 Dedim bunca demdir ey gül-i yektâ
Nâil-i sohbetin olmadım hâlâ
Bir gece bendeni eyle de ihyâ
Bezm-i cem kuralım sultancasına
- 3 Dedi bey belâdır bu olmaz aslâ
Sen bize buyur da edelim safâ
Yan Bastı Hasan'la Burunsuz Ziyâ
Bir hindim yaparız ihvancasına
- 4 Dedim ki ey peri ey hüsn-i ekmel
Gerçi bu fikrinde be-gâyet güzel
Lâkin teşrîfindir ehass-ı emel
Lutf ü kerem eyle arslancasına
- 5 Dedi ki imânım hasbi geç bunu
Açmazı bırak da söyle sen şunu
Tonga değil midir da'vetin sonu
Afiden çakarız şeytancasına
- 6 Dedim Hudâ şâhid ey nûr-i dîdem
Hevâ-yı safvetle doludur sînem
Seni mümkün mü ki rencide edem
Benim muhabbetim insancasına
- 7 Dedi senin gibi çoğunu gördük
İbtidâsı racon arkası düdük
İyi dalga amma temeli çürük
Bize de mi torpil kaptancasına

- 8 Her güzel sözüme verdi bir cevab
Bakdım ki değilmiş kâbil-i hitâb
Mezbeleye düşmüş bir hüs-n-i kimyâb
Acıdım tutuştum volkancasına
- 9 Şâdi muhabbet de ‘irfân ile dir
Fazîletsiz güzel dipsiz kiledir
Bizim hürmetimiz ehl-i diledir
Cân fedâ ederiz kurbancasına
25 Ağustos 1336 Yaşar Şâdi

Sonuç

İsmail Yaşar Şâdi’nin, *Hutût-i Meşâhir* adlı çalışması incelendiğinde, onun yaşadığı dönemdeki ilim ve sanat erbâbının önemli sîmâlarıyla irtibatta olduğu, sık sık ziyaretlerine gittiği görülmektedir. Edebiyat ve şiir alanında görüştüğü şahısların daha çok Klasik Türk edebiyatı alanında çalışmalar yaptığı göz önünde bulundurulduğunda muhataplarının etkisi ve kendisinin de tercihi ile daha çok bu sahada şiirler yazdığı söylenebilir. Tespit ettiğimiz on beş şiirinden sadece bir tanesinin hece vezninde olması bu kanaatimizi desteklemektedir.,

İsmail Yaşar Şâdi’nin tespit edebildiğimiz en erken tarihli şiiri *Beyânü’l-Hak Dergisinde* yayınlanan 29 Muharrem 1329/30 Ocak 1911 tarihli “Bir Tazarru” başlıklı 6 bendlik şiiridir. Bu şiirden anlaşılacağı üzere o, yirmili yaşlarının başında belki de daha erken dönemlerinde şiir yazmaya başlamıştır. Ayrıca kendisine ait *Mahfil Dergisinde*, 6 kıtalık münâcâtı, “Hüseyin Hâşim’in Rûh-ı Nezîhine” başlıklı 14 beyitlik mersiyesi, 6 beyitlik gazeli, 10 beyitlik na’t-ı şerifi bulunmaktadır. Söz konusu şiirlerle birlikte tespit edilen şiirlerinin sayısı toplamda 15 adede ulaşmış ve çalışmamızda bütün şiirleri bir araya getirilmiştir.

İsmail Yaşar Şâdi’nin, tespit edebildiğimiz şiirlerinde Klasik Türk edebiyatı nazım şekillerinden gazel, mersiye, na’t, şarkı; Türk Halk edebiyatından da koşma türü şiirler yazdığı görülmektedir. Kaynaklarda tehziller ve hicivler de yazdığı belirtilen şairin, kayıp iki şiir defterinde diğer nazım şekillerinden kaside, mesnevi, kıtâ, müstezat, rubâi ve murabba gibi şiirlerinin de olduğu veya halk edebiyatı nazım şekillerini de kullandığı kuvvetle muhtemeldir. Çalışmamızda, İsmail Yaşar Şâdi’nin gazel, şarkı, tahmis, mersiye, koşma nazım şekillerinde hece ve aruz vezninde yazdığı yedi şiiri tespit edilmiş ve bu şiirler üzerinde durulmuş ve Klasik Türk edebiyatı tarihine önemli olduğuna inandığımız yedi şiiri kazandırılmıştır. Klasik Türk edebiyatımıza önemli katkıları olacağına inandığımız şairin, söz konusu defterlerinin de bulunup içindeki şiirlerinin yayınlanması ise temennimizdir.

Kaynakça

Ayvazoğlu, Beşir, *Yahya Kemal (Ansiklopedik Biyografi)*, İstanbul, Korpus Yayıncılık, 2007.

Berk, Süleyman, “Yaşar Şâdî Efendi'nin “Hutût-ı Meşâhir” İsimli Hatıra Defteri ve Muhtevası”, *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Dergisi*, sayı 5, Bahar 2015.

İhsan Mahvî, “Bir Yâd-ı Hazîn”, *Mahfil Mecmu'a-i İslâmiyesi*, c. 4, İstanbul, Zilkâde 1341.

İnal, İbnülemin Mahmud Kemal, *Son Asır Türk Şairleri*, c. 4, İstanbul, Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, 1970.

Tâhiru'l-Mevlevî, hazırlayan Mehmet Atalay, Erzurum, Şair Anıtları, 2005.

Tâhiru'l-Mevlevî, *Mahfil Mecmu'a-i İslâmiyesi*, c. 4, İstanbul, Zilkâde 134.

Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, c. VIII, İstanbul, Dergâh Yayınları, 1998.

Türkiye Yazma Eserler Kurumu, Süleymaniye Kütüphanesi, Süheyl Ünver Defteri, no. 00252.

Yaşar Şâdî, “Şemseddin Efendi'nin Târîh-i İrtihâli”, *Mahfil Mecmu'a-i İslâmiyesi*, c. 2, sayı 19, Cemaziyelûlâ, 1340; c. 2, sayı 20, Cemaziyelâhir 1340.

_____, “Mersiye”, c. 1, sayı 7, Cemaziyelûlâ 1339.

_____, “Münâcât”, c. 1, sayı 7, Cemaziyelûlâ 1339.

_____, “Na't-i Şerîf”, c. 2, sayı 18, Rebûlâhir 1340; c. 2, sayı 19, Cemaziyelûlâ 1340.

_____, “Bir Tazarru”, *Beyânü'l-Hak*, c. 4, İstanbul, 29 Muharrem 1329.

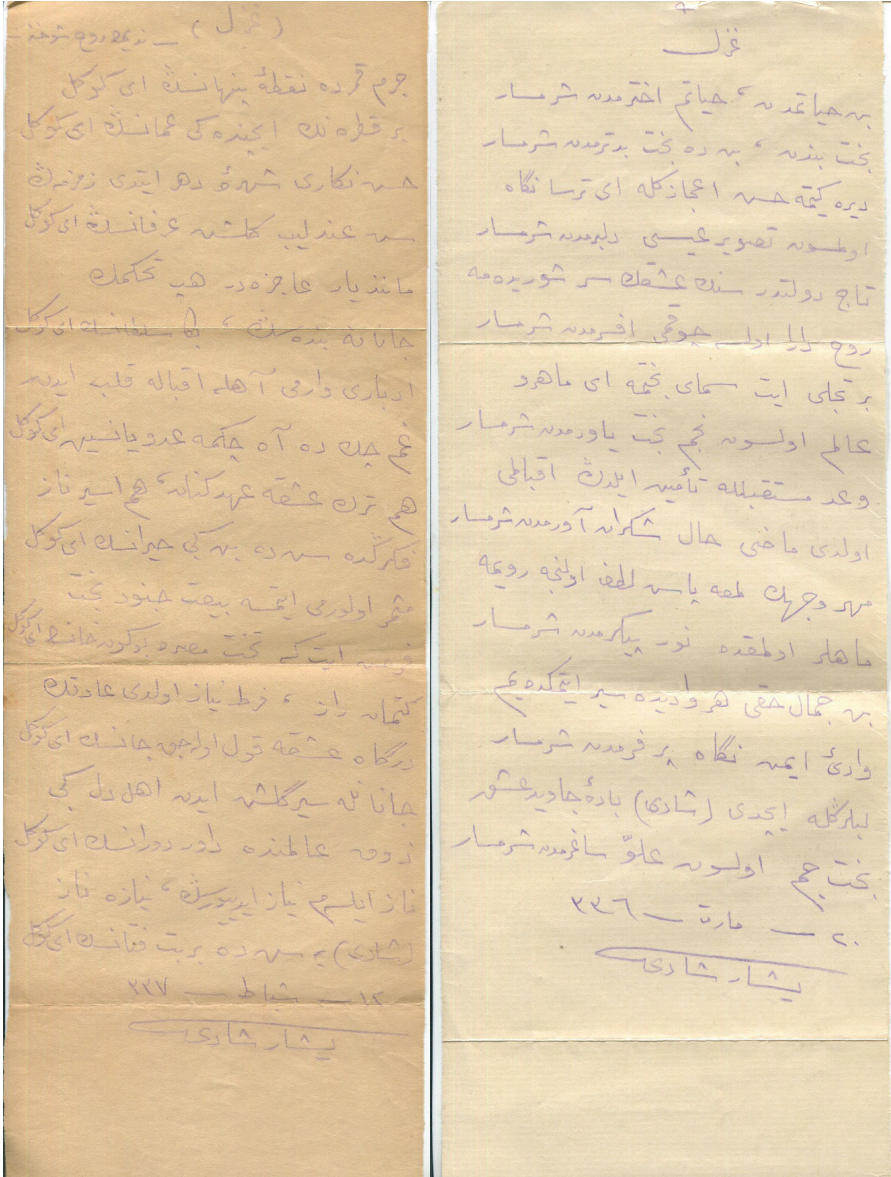
_____, *Hutût-i Meşâhir*, haz. Süleyman Berk, İstanbul, Ketebe Yayınları, 2021.

_____, *Hutût-i Meşâhir*, Türk İslam Eserleri Müzesi, no. 2855.

EK

İsmail Yaşar Şâdî'nin Yazdığı Şiirlerinin Orjinalleri

« غزل »
 — استار قضا تا بروم حمدی اشدی حلقه
 عقده غایه هوس وصلت ایتهم
 حدره عقد انجده عشرت ایتهم
 تولد ایده قوی بلاه سعوردر
 تجری بدعشه به نولت ایتهم
 خبره اتدیقلک تجاری آل ویر خواغی
 ای زه رده به طاره منت ایتهم
 عشق لگوی لیر ایله برطونار زمانه
 مقلوب ننگ ذلت اولدنه لذت ایتهم
 عالم اودرکه اولویه حکرم ماسوا
 نفس و فرام اسیرینه حریت ایتهم
 (شاری) شراب کویک خنک قوطیدر
 منظوم هم عالم اولدنه عزت ایتهم
 ۲۱ — کوز — ۲۲۷
 یشار شادی

Araştırmacıların Katkı Oranı

Araştırmancının her aşamasından yazar sorumludur.

Çatışma Beyanı

Araştırmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

